

Lausunto päivitettyistä Oiva-arviointiohjeista

Viite: 7296/04.02.00.01/2026

Ruokavirasto, Kirjaamo (kirjaamo@ruokavirasto.fi)

30.10.2026

Terveystuoteala ry kiittää mahdollisuudesta kommentoida päivitettyjä Oiva-arviointiohjeita. Yhdistys pitää tärkeänä ohjeiden selkeyttämistä ja valvontakäytäntöjen yhdenmukaistamista. Ohjeiden tulee edistää elintarviketurvallisuutta ja auttaa yrityksiä ennakoimaan, millä perusteilla niiden toimintaa arvioidaan.

Esitämme seuraavat kommentit ravintolisäalan näkökulmasta.

Yleiset huomiot

Ohjeissa tulee erottaa selkeästi lainsäädännön velvoitteet, viranomaisen tulkinnat ja esimerkit hyväksyttävistä vaatimustenmukaisuuden osoittamistavoista. Esimerkkien ei tule muodostua käytännössä ainoiksi hyväksytyiksi toimintatavoiksi, jos toimija voi osoittaa vaatimusten täyttymisen muulla luotettavalla tavalla.

Valvonnassa tulee huomioida toiminnan luonne, tuotteisiin liittyvät riskit ja toimijan vastuu toimitusketjussa. Valmistajan, valmistuttajan, maahantuojan ja jakelijan vastuut sekä niiltä edellytettävät asiakirjat tulee kuvata riittävän selkeästi.

Arviointiperusteiden tulee johtaa yhdenmukaisiin tuloksiin eri valvontayksiköissä. Tämä on tärkeää yritysten yhdenvertaisen kohtelun ja toiminnan ennakoitavuuden kannalta.

Oiva-arviointiohjeissa tulee korostaa viranomaisen neuvontavelvollisuutta sekä valvonnan riskiperusteisuutta, oikeasuhtaisuutta ja joustavuutta. Havaitun puutteen yhteydessä toimijalle tulee selventää, mitä vaatimusta puute koskee ja miten toiminta voidaan saattaa vaatimusten mukaiseksi. Esitämme, että ohjeissa kuvataan mahdollisuus korjata vähäinen, välittömästi korjattavissa oleva puute jo saman tarkastuksen aikana sekä täsmennetään, miten tehty korjaus huomioidaan Oiva-arvosanassa. Lähtökohtana tulisi olla, ettei tällainen puute alenna arvosanaa, jos sen korjaaminen voidaan todentaa tarkastuksen aikana eikä kyse ole toistuvasta laiminlyönnistä, elintarviketurvallisuutta vaarantavasta tai kuluttajaa olennaisesti harhaanjohtavasta menettelystä. Jos korjaus edellyttää myöhempää varmentamista, se tulee voida tehdä asiakirjoin tai muulla luotettavalla tavalla ilman uutta tarkastuskäyntiä silloin, kun asian luonne sen mahdollistaa.

11.5 Torjunta-ainejäämät ja vierasaineet hankittavissa elintarvikkeissa

Pidämme myönteisenä, että luonnoksessa tunnistetaan erilaisia riskinhallinnan osoittamis- ja varmentamistapoja ja todetaan, ettei eräkohtaista varmentamista pääsääntöisesti edellytetä.

Arvosanaesimerkkejä tulee kuitenkin täsmentää suhteessa näihin periaatteisiin. Analyysitodistuksen puuttumisen ei tule yksin johtaa arvosanan alentamiseen, jos riskinhallinta on luotettavasti varmennettu muulla ohjeessa hyväksytyllä tavalla. Ohjeessa tulee kuvata, milloin analyysituloksia tarvitaan ja milloin esimerkiksi asianmukainen auditointi yhdessä hankinta- ja tuoteasiakirjojen kanssa on riittävä.

Ohjeessa tulee todeta selkeästi, että valmistajan tai raaka-ainetoimittajan toimittamia analyysituloksia voidaan hyödyntää, kun niiden luotettavuus ja soveltuvuus kyseiseen tuotteeseen tai raaka-aineeseen voidaan osoittaa. Päällekkäisiä tutkimuksia ei tule edellyttää ilman riskiperusteista syytä.

Esitämme lisäksi, että ohjeeseen lisätään ravintolisiä ja kasviuutteita koskevia soveltamisesimerkkejä. Niissä tulee selventää tuoteryhmäkohtaisten enimmäismäärien sekä sovellettavan lainsäädännön mukaisten kuivaus-, laimennus- ja konsentroititekijöiden huomioiminen.

Suuntaa antavien vuosittaisten kilomäärien soveltamista kasviuutteisiin ja ravintolisiin tulee täsmentää. Valvonnan kohdentamisessa tulee huomioida määrän ohella raaka-aineen ja tuotteen ominaisuudet, valmistusmenetelmä, käytötapa sekä tunnistetut vaarat.

11.6 Omissa prosesseissa muodostuvat vierasaineet

Esitämme, että ohjeiden 11.5 ja 11.6 välistä työnjakoa täsmennetään tilanteissa, joissa vierasaine on muodostunut jo hankitun raaka-aineen valmistuksessa.

Esimerkiksi öljypohjaisten ravintolisien valmistuksessa tulee erottaa hankittavan öljyn vierasaineiden hallinta yrityksen omassa prosessissa mahdollisesti syntyvien vierasaineiden hallinnasta. Arvioinnissa tulee huomioida, voiko kyseinen vierasaine muodostua tai sen pitoisuus lisääntyä toimijan omassa prosessissa.

Tutkimusten tarve ja tiheys tulee perustaa dokumentoituun riskinarviointiin. Arvioinnissa tulee voida hyödyntää raaka-aineita koskevia luotettavia tutkimustuloksia, prosessin ominaisuuksia ja aikaisempaa seurantatietoa.

Jos sama havainto vaikuttaa useaan Oiva-arviointikohtaan, vaikutus tulee perustella erikseen kunkin kohdan vaatimusten ja toimijan vastuun perusteella.

12.2 Erityisille ryhmille tarkoitetut elintarvikkeet

Ohjeessa yksilöidään sen soveltamisalaan kuuluvat tuoteryhmät. Esitämme täydentäväksi selvennykseksi mainintaa siitä, ettei tietyille väestöryhmälle, esimerkiksi lapsille tai ikääntyneille, suunnattu ravintolisä kuulu pelkän kohderyhmänsä perusteella tämän ohjeen soveltamisalaan. Erityisille ryhmille tarkoitettujen elintarvikkeiden soveltamisala määräytyy asetuksen (EU) N:o 609/2013 1 artiklassa lueteltujen tuoteryhmien perusteella, eikä ravintolisä kuulu niihin. Ravintolisään sovelletaan kohderyhmästä riippumatta ravintolisiä koskevaa lainsäädäntöä.

Selvennys tukisi tuoteryhmäkohtaisten koostumus- ja merkintävaatimusten yhdenmukaista soveltamista.

13.1 Pakolliset elintarviketiedot

Kun ravintoarvomerkintöjen tarkastaminen yhdistetään pakollisia elintarviketietoja koskevaan ohjeeseen, tulee ravintolisien erityisasema huomioida selkeästi.

Esitämme ohjeeseen nimenomaista mainintaa ravintolisien ravintoainemerkintöjen erityisvaatimuksista sekä viittausta niitä koskevaan arviointiohjeeseen. Asetuksen (EU) N:o 1169/2011 29 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan ravintoarvoilmoitusta koskevia säännöksiä ei sovelleta ravintoliisiin, vaan niiden ravintoaineiden ja muiden ominaisten aineiden määrien ilmoittaminen määräytyy ravintolisädirektiivin 2002/46/EY 8 artiklan ja sen kansallisen täytäntöönpanon mukaisesti. Soveltamisesimerkillä voidaan havainnollistaa tavanomaisen ravintoarvoilmoituksen ja ravintolisän ravintoaineiden tai muiden ominaisten aineiden määrien ilmoittamisen ero.

Kun koostumuksen ja annettujen tietojen vastaavuuden tarkastaminen siirtyy ravintoliisiä koskevasta ohjeesta 12.1 ohjeeseen 13.1, tulee myös viittaus komission ohjeeseen pakkausmerkinnöissä ilmoitettujen ravintoarvojen sallituista poikkeamista (joulukuu 2012) sisällyttää ohjeeseen 13.1 ja sen lainsäädäntö- ja ohjeluetteloon. Sallittujen poikkeamien huomioiminen on ravintolisissä keskeistä muun muassa siksi, että vitamiinien pitoisuudet voivat laskea säilytyksen aikana. Valmistajan on huomioitava tämä tuotteen koostumuksessa, jotta ilmoitetut määrät täyttyvät koko säilyvyysajan sallittujen poikkeamien rajoissa.

Esitämme, että ohjeeseen kirjataan seuraava periaate: ”Ravintolisän ilmoitettujen ravintoainemäärien vastaavuutta arvioitaessa sovelletaan komission ohjetta pakkausmerkinnöissä ilmoitettujen ravintoarvojen sallituista poikkeamista (joulukuu 2012) sen soveltamisalan mukaisesti. Ohjeen mukaisen sallitun vaihteluvälin sisään jäävä analyysitulokset ei yksinään johda arvosanan alentamiseen.”

Lisäksi ohjeessa tulee täsmentää eri toimijoiden vastuuta pakkausmerkinnöistä ja etämyynnissä annettavista tiedoista. Arvioinnista tulee käydä ilmi, mikä puute koskee tuotteen pakkausmerkintöjä, mikä verkkokaupassa esitettäviä tietoja ja mistä kyseinen toimija vastaa.

Arvosanaesimerkeissä tulee erottaa vähäiset esitystapavirheet puutteista, jotka vaikuttavat tuotteen turvalliseen käyttöön tai johtavat kuluttajaa harhaan.

13.3 Markkinointi

Siedettävyyttä koskevan tiedon ja terveystuotteiden rajanveto

Terveystuoteala ry pitää tarpeellisenä, että ohjeessa selvennetään tuotteen tai ainesosan siedettävyyttä kuvaavan tiedon ja terveystuotteen välistä rajanvetoa. Konkreettinen esimerkki tästä on ”vatsaystävällinen”- ja ”yleensä hyvin siedetty” -ilmaisujen arviointi.

Ruokavirasto on aiemmassa sidosryhmäkeskustelussa esittänyt toimintatapaa, jonka mukaan ilmaisua ”yleensä hyvin siedetty” voitaisiin käyttää sellaisenaan neutraalina, tuotteen tai sen ainesosan ominaisuutta kuvaavana tietona. Terveystuoteala ry esittää, että tämän käyttötavan edellytykset täsmennetään Oiva-arviointiohjeessa: tiedon tulee olla totuudenmukainen ja riittävällä näytöllä todennettavissa, eikä ilmaisua tule esittää vertailevasti tai yhdistää vatsavaivojen ehkäisyä, vähentämistä tai muuta terveyshyötyä koskevaan viestiin. Yhdistys pitää välttämättömänä tällaisen

linjauksen kirjaamista ohjeeseen edellyttäen, että sitä sovelletaan yhdenmukaisesti kaikkien elintarvikevalvonnan piirissä olevien yritysten valmisteiden markkinointiviestinnän arviointiin.

Yhdistys on tietoinen Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisusta asiassa C-544/10 Deutsches Weintor (6.9.2012), jossa viinin markkinoinnissa käytetty ilmaisu ”bekömmlich” (helposti sulava) katsottiin terveysväitteeksi. Tuomioistuimen mukaan terveysväitteen käsite kattaa myös ilmaiset, jotka antavat ymmärtää, ettei elintarvikkeella ole haitallisia vaikutuksia tai että ne ovat vähäisiä. Ratkaisussa ilmaisu oli kuitenkin liitetty nimenomaisesti ruoansulatukseen ja viinin alhaiseen happamuuteen. Esittämämme neutraali käyttötapa edellyttää, ettei siedettävyystietoa yhdistetä ruoansulatukseen, muuhun elimistön toimintoon tai terveysvaikutukseen. Pyydämme Ruokavirastoa linjaamaan ohjeessa nimenomaisesti, miten ratkaisua sovelletaan tällaiseen siedettävyystietoon.

Yhdistys tunnistaa, että raudan lähteen turvallisuutta ja hyötyosuutta koskeva tieteellinen arviointi ja kuluttajaviestinnässä sallittujen ilmaisujen arviointi ovat eri asioita. Tapauksissa, joissa tieteellinen arvio kuvaa selkeästi tuotteen siedettävyyttä, tarvitaan tapa, jolla tietoa voidaan välittää kuluttajalle asianmukaisesti. Pyydämme tämän vuoksi selkeyttämään ohjeistusta siitä, millä edellytyksillä yritys voi välittää kuluttajalle siedettävyyttä koskevaa tietoa, joka perustuu esimerkiksi EFSA:n lausunnossa käsiteltyyn tutkimusnäyttöön.

Pyydämme Ruokavirastoa täsmentämään, milloin tällainen tieto voidaan esittää neutraalina ainesosan ominaisuutta kuvaavana tietona ja millä oikeudellisilla perusteilla se mahdollisesti katsotaan terveysväitteeksi. Ainesosaa koskevan näytön soveltuvuus markkinoitavaan valmisteeseen, käyttöannokseen ja kohderyhmään tulee arvioida erikseen.

Esitämme, että arviointiperusteet ja käytännön esimerkit kirjataan Oiva-ohjeeseen tai siinä yksilöityyn täydentävään ohjeeseen. Jos edellä kuvattua neutraalia käyttötapaa ei pidetä mahdollisena, pyydämme yksilöimään tulkinnan oikeudellisen perustan.

Yritysten yhdenvertainen kohtelu edellyttää kirjallista, valtakunnallisesti sovellettavaa linjausta. Tulkinta ei saa jäädä yksittäisten kuntien tai valvojien ratkaistavaksi ilman riittävää yhteistä ohjeistusta.

Yleinen ravitsemus- ja tutkimustieto

Markkinoinnin kokonaisarviointia tulee täsmentää erityisesti silloin, kun tarkastellaan sisältöjä, jotka eivät liity suoraan yksittäiseen tuotteeseen.

Esitämme, että ohjeeseen lisätään käytännön esimerkkejä siitä, millä perusteilla yleinen ravitsemusta, terveyttä tai tutkimustietoa käsittelevä sisältö katsotaan elintarvikkeen kaupalliseksi markkinoinniksi.

Arvioinnissa tulee huomioida sisällön tarkoitus, esittämisyhteys, yhteys tuotteisiin sekä kokonaisuudesta kuluttajalle muodostuva vaikutelma.

Kasvipäristen aineiden terveysväitteet

Odotuslistalla olevien kasvipäristen aineiden terveysväitteiden käyttöä koskevaa ohjeistusta tulee täsmentää. Ohjeessa tai sen selkeästi yksilöimässä ajantasaisessa lähteessä tulee kuvata sovellettavat

siirtymäsäännökset, väitteiden käyttöedellytykset ja toimijalta edellytettävä näyttö. Pelkkä viittaus odotuslistaan ei riitä varmistamaan yhdenmukaista valvontaa.

Käytännön esimerkit ja toimijan vastuu

Yleisluonteisten terveystuotteiden, tuotenimien, tavaramerkkien, kuvien ja symbolien sekä niitä täydentävien väitteiden arvioinnista tarvitaan ravintolisäalaa koskevia esimerkkejä. Esimerkkien tulee kattaa pakkausten lisäksi verkkokauppa ja sosiaalinen media.

Myös vastuuta kaupallisessa yhteistyössä tuotetusta sisällöstä tulee havainnollistaa. Ohjeessa tulee selventää, millä perusteilla sisältö luetaan toimijan vastuulle ja miten toimijan omat julkaisut, toimeksiannosta tuotettu sisältö ja ulkopuolisten itsenäisesti julkaisemat sisällöt erotetaan arvioinnissa.

Arviointien perusteleminen

Arvosanojen välisten rajojen tulee olla selkeitä. Tarkastuskertomuksessa tulee yksilöidä arvioitu ilmaisu tai sisältö, sovellettu vaatimus sekä peruste sille, miksi havainto johtaa kyseiseen arvosanaan. Tämä tukee yrityksen mahdollisuutta ymmärtää havainto ja toteuttaa tarvittavat korjaukset.

Terveystuoteala ry pitää tärkeänä, että lopullisten ohjeiden käyttöönottoa tuetaan valvojille ja yrityksille suunnatuilla yhteisillä soveltamisesimerkeillä.

Kunnioittavasti

Terveystuoteala ry

Marja Koivisto, toimitusjohtaja

Yhteystiedot:

Marja Koivisto
toimitusjohtaja
Terveystuoteala ry
+358 40 761 7642
www.terveystuoteala.com

Uusi nimi. Laajempi näkökulma.

Terveystuotetukut on nyt

